

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 261/04-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. decembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Auxta prerokoval prijatú sťažnosť ŠK - PEXIM, s. r. o., so sídlom K., zastúpenej advokátom JUDr. J. F., K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 1212/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo ŠK - PEXIM, s. r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 1212/00 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 1212/00 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prietáhov.

3. ŠK - PEXIM, s. r. o., p r i z n á v a primerané finančné zadostučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť ŠK - PEXIM, s. r. o., trovy právneho zastúpenia v sume 9 342 Sk (slovom deväťtisíc tristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu JUDr. J. F., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 261/04-13 z 8. septembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť ŠK - PEXIM, s. r. o., so sídlom K. (ďalej len „sťažovateľka“), doručенú ústavnému súdu 11. mája 2004, ktorou sťažovateľka namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 1212/00.

Na základe výzvy ústavného súdu z 18. mája 2004 sa k sťažnosti písomne vyjadril okresný súd podaním sp. zn. Spr. 855/04 z 21. mája 2004, v ktorom konštatoval, že „(...) za jediné obdobie prietahov v konaní možno považovať časový úsek, kedy sa spis nachádzal u súdneho znalca Ing. J. K., ktorý ho po opakovanej urgencii súdu vrátil bez vypracovania znaleckého posudku“. Predseda okresného súdu zároveň poukázal „na enormnú zaťaženosť sudcov“, čo tiež prispelo k predĺženiu konania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov

a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 21 C 1212/00 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 8. november 2000 - sťažovateľka podala okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáhala zaplata 13 977,50 Sk s príslušenstvom;
- 12. júl 2001 - okresný súd nariadil pojednávanie na 24. september 2001, ktoré po vypočutí účastníkov konania bolo odročené na 5. november 2001 za účelom ďalšieho dokazovania;
- 5. november 2001 - uskutočnilo sa pojednávanie, ktoré po vypočutí svedka bolo odročené na 17. december 2001 z dôvodu predvolania ďalšieho svedka;
- 17. december 2001 - uskutočnilo sa pojednávanie, ktoré po vypočutí svedka bolo z dôvodu doplnenia dokazovania odročené na neurčito;
- 20. marec 2002 - okresný súd uznesením ustanovil znalca a účastníkom uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania;
- 26. september 2002 - okresný súd zaslal znalcovi súdny spis za účelom vypracovania znaleckého posudku; u znalca 7. októbra 2003 urgoval predloženie znaleckého posudku;
- 5. február 2004 - znalec vrátil okresnému súdu spis bez vypracovania znaleckého posudku,
- 9. február 2004 - okresný súd uznesením ustanovil nového znalca, ktorý okresnému súdu predložil znalecký posudok 19. apríla 2004;
- 17. máj 2004 - okresný súd zaslal znalecký posudok na vyjadrenie účastníkom;
- 9. jún 2004 - okresný súd nariadil pojednávanie na 23. jún 2004, ktoré bolo z dôvodu ospravedlnenej neúčasti znalca a účastníkov konania odročené na 20. september 2004;
- 9. september 2004 - sťažovateľka sa vyjadrila k znaleckému posudku;
- 20. september 2004 - uskutočnilo sa pojednávanie, ktoré po vypočutí znalca bolo odročené na 29. september 2004;
- 24. september 2004 - sťažovateľka písomným podaním žiadala o nariadenie kontrolného znaleckého dokazovania;

- 29. september 2004 - uskutočnilo sa pojednávanie, ktoré pre neospravedlненú neúčast' účastníkov konania bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia kontrolného znaleckého dokazovania;

- 20. október 2004 - okresný súd uznesením ustanovil nového znalca.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (IV. ÚS 232/03). Priznanie ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto ústavné právo objektívne realizovalo.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa posudzovanie otázky, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, predmetom konania pred okresným súdom je nárok na náhradu škody vo výške 13 977,50 Sk s príslušenstvom, ktorá mala byť sťažovateľke spôsobená na osobnom motorovom vozidle. Podľa názoru ústavného súdu nejde o vec právne alebo fakticky zložitú. Aj keď okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti hodnotil predmetné konanie ako skutkovo náročnejšie so zreteľom na potrebu nariadenia znaleckého dokazovania, ústavný súd konštatuje, že tolerovanie takmer jeden a štvrt' ročného obdobia pasivity znalca rozhodne nemožno spájať s právnou alebo faktickou zložitost'ou veci. Pri účinnejšom a najmä dôraznejšom postupe okresného súdu by zabezpečenie znaleckého posudku konanie nepochybne urýchlilo.

2) Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z hľadiska hodnotenia veci podľa uvedeného kritéria možno vysloviť záver, že sťažovateľka prispela k zdĺhavosti konania a k zbytočným priet'ahom v konaní. Ústavný súd zistil, že okresný súd 25. júla 2002 urgoval sťažovateľku, aby splnila povinnosť zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, ktorý zaplatila až 30. septembra 2002, t. j. po viac ako 2 mesiacoch. Ďalej zistil, že sťažovateľka okresným súdom požadovaný preddavok zaplatila už 22. apríla 2002 v kolkoch napriek tomu, že z uznesenia okresného súdu z 20. marca 2002 vyplýva, že preddavok mala zaplatiť na účet okresného súdu. Podľa názoru ústavného súdu táto skutočnosť prispela k predĺženiu konania, pretože účelom preddavku na znalecké dokazovanie je to, že sa z neho poskytne záloha znalcovi na jeho trovy súvisiace s vypracovaním znaleckého posudku. Sťažovateľka sa bez ospravedlnenia nezúčastnila pojednávania 29. septembra 2004, týmto však neprispela k predĺženiu konania, pretože sa ho nezúčastnili ani žalovaní. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka reagovala na výzvy okresného súdu v primeranej lehote a sťažnost'ou na orgáne štátnej správy súdu (z 28. októbra 2003) sa domáhala urýchlania konania v jej veci.

3) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu. Ústavný súd

zistil v postupe okresného súdu obdobia nečinnosti, ktoré mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania a ktoré je potrebné považovať za zbytočné prietahy podľa čl. 48 ods. 2 ústavy:

Ide najmä o obdobia:

- od 8. novembra 2000 (okresnému súdu bola doručená žaloba sťažovateľky) do 12. júla 2001 (okresný súd nariadil vo veci prvé pojednávanie), t. j. viac ako 8 mesiacov;
- od 20. marca 2002 (okresný súd uznesením ustanovil znalca) do 26. septembra 2002 (okresný súd zaslal znalcovi súdny spis), t. j. viac ako 6 mesiacov;
- od 26. septembra 2002 (znalcovi bol okresným súdom postúpený súdny spis) do 22. januára 2004 (okresný súd vyzval znalca, ktorý nevypracoval znalecký posudok, na vrátenie súdneho spisu), t. j. viac ako 1 rok a 3 mesiace. V tomto období okresný súd len raz urgoval u znalca predloženie znaleckého posudku (7. októbra 2003), čo malo vplyv na predĺženie konania.

Okresný súd spôsobil v dôsledku svojej nečinnosti, bez existencie akejkol'vek zákonnej prekážky, prietahy v konaní v celkovej dĺžke viac ako 2 rokov a 4 mesiacov.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr. 855/04 z 21. mája 2004 vzniknuté prietahy odôvodnil poukázaním na „*enormnú zaťaženosť sudcov*“ okresného súdu, a tým aj vo veci konajúcej zákonnej sudkyne.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezbaňuje zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní. Námietka nedostatočného personálneho obsadenia súdu a vo väzbe na to neprímeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nepredstavuje dôvody, ktoré by mohli byť interpretované inak než technické a organizačné problémy, ktoré však nemôžu ísť na ťarchu účastníka, ktorý od súdu právom očakáva ochranu svojich práv bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (m. m. IV. ÚS 58/02).

Ústavný súd vychádzajúc z hodnotenia postupu okresného súdu podľa troch kritérií dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 1212/00 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v záujme zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľky ústavný súd prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 21 C 1212/00 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd zohľadnil všetky skutočnosti prebiehajúceho konania, ako aj všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy spočívajúce v nekonaní okresného súdu, pričom ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk.

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala priznať úhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 14 010 Sk (za tri úkony právnej služby po 4 534 Sk a trikrát režijný paušál po 136 Sk) podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“).

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 a § 25 vyhlášky. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2004 je 4 535 Sk (1/3 výpočtového základu, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk) a hodnota režijného paušálu je 136 Sk.

Ústavný súd s poukazom na výsledok konania priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia a písomné podanie ústavnému súdu) uskutočnené v roku 2004 v hodnote 9 068 Sk (2 x 4 534 Sk) a dvakrát náhradu režijného paušálu vo výške 272 Sk (2 x 136 Sk). Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania v celkovej výške 9 342 Sk (9 070 Sk + 272 Sk).

Ústavný súd nepriznal sťažovateľke úhradu trov za úkon právnej služby spočívajúci v podaní „vyjadrenia“ jej právnym zástupcom (22. október 2004) k stanovisku okresného súdu, pretože toto vyjadrenie neprinieslo žiadne nové právne alebo skutkovo relevantné skutočnosti rozhodujúce pre rozhodovanie ústavného súdu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2004